

FSM DE NAIROBI, EL DESAFIAMENT AFRICÀ*

Olivier Bonfond,
(CADTM Belgique)

Del 20 al 25 de gener de 2007, es va realitzar a Nairobi, Kenya, la setena edició del Fòrum Social Mundial (FSM), espai de construcció d'alternatives a la globalització neoliberal, la qual cosa estava en joc en aquest FSM i era molt i molt important. Per primera vegada a Àfrica,¹ es tractava primer que res d'aprofundir l'arrelament del moviment altermundialista al continent més afectat per les polítiques neoliberals. Desgraciadament, aviat varen aparèixer nombroses debilitats que varen obstaculitzar en gran manera les enormes expectatives suscitées per aquest esdeveniment mundial. Però malgrat això, aquest FSM va demostrar, un cop més, el seu caràcter vital. D'altra banda, constitueix una inflexió en el procés altermundialista ja que no hi haurà un FSM "tradicional" el 2008, sinó unes jornades mundials d'acció. Llavors, l'FSM és un procés fatigat o és que es transforma?

"...algunes opcions dels organitzadors no són només molt criticables, sinó també, aberrants."

Després d'ampliar el procés en direcció a Àsia,² era lògic i necessari fer una "aturada" a Àfrica. Mentre aquest continent acumula drames, des d'un punt de vista humà, social i econòmic -la pobresa i les desigualtats són terribles, els conflictes armats es multipliquen, el deute asfixia, la fam és recurrent, els saqueigs dels recursos es perpetuen inexorablement, etc.- al mateix temps, els moviments socials africans continuen sent els grans "absents" del moviment altermundialista. Reforçar i fer visibles les lluites d'aquests moviments, crear relacions de solidaritat sòlides, però també teixir llaços amb les experiències d'alguns països d'Amèrica del Sud, com Veneçuela, Bolívia i Equador, eren altres desafiaments a tenir en compte. Malauradament, mentre que s'esperava gaudir d'un fòrum obert, dinàmic i amb sentit, aviat varen aparèixer moltes inquietuds. Des del primer dia del Fòrum, aquestes inquietuds es varen transformar en constatacions, de vegades alarmants, i els "errors" es varen multiplicar. Encara que aquests no puguin convertir-se en arguments per enterrar el procés en conjunt, deuen, no obstant això, ser l'objecte d'una crítica constructiva i seriosa.

FSM de Nairobi, cercau els errors

Sense menysprear els factors lligats a la situació política i social de la regió (relativa debilitat dels moviments socials kenyans, situació de guerra i de

conflicte als països veïns), algunes opcions dels organitzadors no són només molt criticables, sinó també, aberrants.

Vegem-ne només algunes:

- **La mercantilització de l'FSM.** Més que implicar al màxim els moviments socials kenyans a la suma del treball i energia voluntaris en el procés de preparació, el Comitè organitzador va preferir organitzar tots els aspectes del fòrum sobre la base de contractes amb empreses privades. Transport, traducció, restauració i seguretat,³ tot es va desenvolupar amb lògica comercial. Tot era llogat o comprat. Els organitzadors, fins i tot, varen arribar a signar un acord amb una cadena de telecomunicació privada (Celtel), donant-li l'estatus de patrocinador oficial i el monopoli de les transmissions! Aquesta mercantilització a ultrança, a més d'estar en contradicció amb la Carta de Principis de Porto Alegre, va tenir diverses implicacions negatives: uns àpats molt cars (3 o 4 vegades superior al preu local); una feble integració dels moviments socials kenyans en el procés; un cost global molt major (més o menys 3 milions de dòlars); una informació insuficient, tant respecte als participants del Fòrum com cap a l'exterior; un fracàs total en l'àmbit de la traducció, que, no obstant això, és un element essencial per a un bon desenvolupa-

*És una traducció del castellà, que ja era una traducció.

Foto: Iolanda Fresnillo

ment d'un esdeveniment internacional. Estaria el Fòrum a punt de convertir-se, no en un lloc de trobades i convergències de lluites antiliberals, sinó més aviat en una oportunitat per als petits i grans capitalistes locals de fer negoci a costa dels "turistes altermundialistes"? És aquesta inacceptable situació la que ha portat a algunes organitzacions (entre elles el CADTM) a llançar aquest lema: "El Fòrum no és una mercaderia!"

- **Una entrada massa cara per als kenyans.** Dins la mateixa lògica de la mercantilització, el comitè organitzador, va decidir, a fi d'equilibrar el seu pressupost, augmentar moltíssim el preu del conjunt dels drets d'inscripció en relació amb els anys precedents.⁴ Que les organitzacions i individus del Nord contribueixin majoritàriament al conjunt de costos del Fòrum es justifica amb facilitat, però fixar el preu de l'entrada en 500 shillings (5 euros) per als kenyans és totalment inacceptable. És inconcebible que la població

d'un país on es realitza l'FSM no pugui ésser present en forma massiva per tenir el pes que li correspon en els debats i les decisions. Però, amb aquest preu, no hi varen poder ésser, ja que a Kenya, el 80 % de la població viu per sota del llindar de la pobresa i semblant suma, per a la majoria dels kenyans, és l'equivalent a una setmana de treball!⁵ Algunes organitzacions kenyanes varen protestar enèrgicament, assenyalant amb tota justícia que "Si l'FSM és benvingut a Kenya, els kenyans no són benvinguts a l'FSM".

"Un FSM no és, primer que res, un espai destinat a intercanviar i lluitar millor amb els pobres, els oprimits i els explotats del sistema capitalista?"

- **El lloc triat va agreujar l'exclusió dels kenyans.** Mentre que l'opció inicial va ser realitzar el fòrum en el parc més gran de la ciutat, el comitè organitzador finalment va decidir llogar el gegantí estadi Kasarani, situat a més de 15 km del centre. Aquesta estructura capaç d'albergar 80.000 persones no era en absolut adequada, ja que el nombre de participants a aquest Fòrum es va calcular entre 12.000 i 15.000. El resultat va ser que algunes grans sales varen quedar buides o pràcticament buides. I agreguem que això va augmentar encara més l'exclusió de la població local del procés. Per als organitzadors, aquesta elecció es justificava per la necessitat de garantir la seguretat dels participants.

Segons aquesta gent, si l'FSM s'hagués realitzat a la ciutat, s'hauria hagut de posar un reixat al voltant del parc! Un FSM no és, primer que res, un espai destinat a intercanviar i lluitar millor amb els pobres, els oprimits i els explotats del sistema capitalista? Doncs, per què pretenem protegir-nos d'ells?

- **Un fòrum dominat pel discurs "moderat".** Des de la sessió d'obertura, amb una participació d'una mica menys de 10.000 persones, podem assenyalar una tonalitat del discurs molt moderada. És sobretot qüestió de "bona governança" i excepte algunes excepcions, res no indica un esperit de ruptura amb el sistema de la globalització. Fins i tot, al llarg del transcurs del

Foto: Iolanda Fresnillo

Fòrum, les veus que pretenen donar un rostre humà al capitalisme varen dominar àmpliament les altres veus, més radicals i alternatives. Això també s'explica pel cost excessiu per a la inscripció d'activitats (entre 100 i 500 euros per activitat). Les grans ONG, que disposen d'importants mitjans poden, per tant, "monopolitzar" l'espai, sense tenir major respecte per un accés igualitari a la construcció de campanyes regionals, nacionals o locals. D'aquesta manera, com a exemple, l'ONG Action AID va inscriure 25 activitats seves per a tres dies d'activitats. Assenyalem també que les esglésies i les grans ONG religioses, algunes d'elles amb línies que estan en plena contradicció amb la Carta de Principis de l'FSM (contra els drets de les dones, contra els drets sexuals...), eren enormement presents.

- **Un quart dia en contradicció amb l'objectiu inicial.** La gran novetat d'aquest fòrum era l'organització del "quart dia". Decidit pel Consell Internacional a l'octubre de 2006 a Parma, la idea principal era deixar espai a les organitzacions i als moviments socials per avançar cap a les grans convergències d'acció. Molt tard i sense un vertader consens, els organitzadors varen decidir organitzar, com a clausura del Fòrum, 21 assemblees temàtiques en 21 llocs diferents! A més del fet que només varen tenir un èxit relatiu (poc més de 1.500 persones per al conjunt de les assemblees), ens podem preguntar quin objectiu es perseguia amb aquestes assemblees. La recerca de convergència o la fragmentació? D'altra banda, cap lloc estava previst per a l'assemblea dels moviments socials. Haurem de creure que el programa d'aquest quart dia va ser concebut perquè els moviments socials no poguessin expressar-se.

Totes les crítiques formulades aquí ens portarien amb tota facilitat a treure un balanç negatiu, fins i tot amarg, d'aquest Fòrum. I no obstant això...

"D'altra banda, si la crítica és útil, no pot esborrar tot el treball de qualitat realitzat pel conjunt de les parts presents en el procés."

Malgrat totes aquestes "faltes greus", el procés demostra una gran vitalitat

Primer que res, recordem que l'FSM de Nairobi no és l'únic Fòrum que hagi tingut aquests problemes. Tots els Fòrums precedents varen tenir també les seves debilitats. Diguem que en aquesta edició s'han acumulat i no s'han tret massa lliçons, positives ni negatives, de les experiències passades. D'altra banda, si la crítica és útil, no pot esborrar tot el treball de qualitat realitzat pel conjunt de les parts presents en el procés. Els debats han estat molt rics,⁶ i nombrosos els intercanvis d'experiències de lluites i de proposicions concretes d'alternatives. Aquest FSM va ser també aprofitat per reforçar la combativitat i les sinergies dels moviments socials, així com per preparar les pròximes Agendes comunes de mobilització, com la del G8 a Rostock, a començament de juny de 2007, on la mobilització hauria de ser significativa. Finalment, les accions de solidaritat⁷ improvisades i totes les trobades i discussions informals són altres aspectes positius que és impossible avaluar exactament però que no cal subestimar.

Però davant tot el que cal subratllar és la capacitat, en particular la dels moviments socials, de reaccionar col·lectivament, activament i eficaçment als diferents "errors" del fòrum. En primer lloc, **les accions directes per garantir l'entrada lliure dels kenyans**. Des del primer dia, els bloqueigs a les entrades principals varen forçar els responsables a obrir les portes a tots els kenyans. Després de fortes protestes contra arrestos injustos dins l'estadi i la repetició d'aquestes accions, el comitè organitzador va acabar per entendre que no calia impedir la participació dels kenyans per una qüestió de diners. En segon lloc, **les accions contra la mercantilització**. El 22 de gener es va organitzar una primera manifestació per protestar contra els preus massa elevats dels àpats. El 24 de gener, diferents activistes kenyans i internacionals varen ocupar dos restaurants privats⁸ situats a l'interior de l'estadi i varen obligar que es fes distribució gratuïta d'aliments a algunes desenes de nins presents dels barris populars de Nairobi.⁹ En tercer lloc, **l'organització d'un fòrum alternatiu**. Enfront de la impossibilitat "econòmica" de participar en el Fòrum, el "Parlament del poble",¹⁰ organització molt activa, especialment als barris de barraques de Nairobi, va decidir realitzar un fòrum alternatiu en ple centre de la ciutat. Aquesta

Foto: Iolanda Fresnillo

activitat paral·lela va tenir un vertader èxit. Pròxima a la gent, democràtica i basada en la implicació militant, va acollir durant tres dies diversos milers de participants, als quals es varen agregar delegats de diferents moviments estrangers. En quart lloc, **l'èxit de l'assemblea de moviments**. A més de les accions col·lectives, l'objectiu de les quals era corregir els "errors", els moviments socials es varen organitzar, des del començament del Fòrum, per realitzar la seva assemblea, crucial per poder avançar cap a una major convergència, determinar les agendes i les estratègies comunes en el futur. Després de llargues negociacions, aquesta assemblea va aconseguir reunir a més de 2.000 participants, malgrat que no estava anunciada en el programa oficial i que va ser convocada el mateix dia per la Coordinadora dels moviments socials. Aquesta assemblea finalment va adoptar una declaració comuna que, malgrat un contingut una mica "lleuger", valorava prioritàriament totes les lluites i resistències africanes, denunciant la mercantilització i la militarització de l'FSM i afirmant amb força que l'FSM no està en venda! Al final l'assemblea va permetre acabar el quart dia en un ambient de fraternitat, de lluita i de convergència que no havia estat, per desgràcia, prou present fins aquest moment.

"L'FSM, malgrat les seves debilitats, va demostrar una gran vitalitat i aquells que sostenen que el Fòrum s'està morint s'equivoquen totalment."

Conclusió: un balanç moderat però encoratjador

Encara que no sigui possible ara avaluar l'impacte global del Fòrum, podem, no obstant això, fer un balanç moderat però encoratjador del Fòrum Social Mundial de Nairobi. L'FSM, malgrat les seves debilitats, va demostrar una gran vitalitat i aquells que sostenen que el Fòrum s'està morint s'equivoquen totalment. Queda, ara, extreure, de manera democràtica i transparent, les lliçons dels errors passats i rectificar el tret, especialment, perquè les jornades d'acció global previstes per a final de gener de 2008,¹¹ tinguin una forma adequada, a saber, una forma que permeti, per les mobilitzacions i l'acció, acostar el lema "un altre món és possible" a la realitat viscuda per les poblacions oprimides del món sencer.

Notes

- 1 L'FSM que va tenir lloc a Bamako, Mali, el gener de 2006, era part del fòrum policèntric, les altres dues parts del qual es varen efectuar a Caracas, Veneçuela, el mateix mes, i a Karachi, Pakistan, el març del mateix any.
- 2 L'FSM de Mumbai, Índia, del gener de 2004, i l'FSM policèntric de Karachi, Pakistan, del març de 2006.
- 3 El control de l'accés es va encomanar a una empresa de seguretat, però l'exèrcit es trobava igualment present al recinte.
- 4 A títol d'exemple, el preu de la inscripció per a una organització del Nord s'elevava a 390 euros.
- 5 Recordem que a Bamako i a Karachi els residents nacionals no varen haver de pagar dret d'accés.
- 6 Va haver-hi més de mil activitats organitzades en el marc del programa autogestionat sobre temes tan diversos com la modificació de les institucions internacionals, l'anul·lació del deute, les migracions i el desenvolupament, la sobirania alimentària, les dones, la privatització dels serveis públics, els drets humans, la lluita contra les guerres, etc.
- 7 A títol d'exemple, el dimarts 23 de gener va tenir lloc una manifestació de solidaritat amb els pobles de Guinea Conakry, víctimes de la repressió criminal pel govern. Es comptabilitzaven desenes de morts entre els participants de la vaga general que paralitzava el país des de feia una desena de dies. Aquesta acció, amb el suport de nombrosos sindicats guineans, es feia en contra de les mesures de privatització, de l'augment de les taxes... unes prescripcions ben conegudes de l'ajust estructural.

- 8 Aquests restaurants pertanyen de fet al ministre de l'Interior kenyà, d'altra banda implicat en operacions de repressió en els anys 90.
- 9 Assenyalem també que el Consell Internacional, reunit els dies 26 i 27 de gener a la capital kenyanca va decidir definir unes regles de conducta per als organitzadors dels pròxims FM, a fi d'evitar en particular el risc de mercantilització.
- 10 Aquest moviment social organitza discussions militants i populars ("parlaments") diàriament des de fa 15 anys en un parc de la ciutat.
- 11 La forma, la durada i els temes prioritaris d'aquestes jornades seran per regla general determinades regionalment, nacionalment i/o localment, sens dubte al voltant d'una data comuna en el nivell mundial (possiblement el 26 de gener). Aquest grup d'accions a escala internacional tindrà com a objectiu la lluita contra el neoliberalisme i s'inspirarà en la Carta de Principis de l'FSM.

Nota: La traducció al castellà la varen fer Griselda Pinero i Raúl Quiroz ☐

ES REFUGI

Via Sindieat, 21 - pati.
(antic edifici del Sindicat Forà)
Ciutat de Mallorca
07002
Telèfon: 971 71 67 31
Fax: 971 71 85 97
refugi@detallsport.es
www.esrefugi.es

Des del 1976!
equipam ses vostres aventures